

การงคบริจาคโลหิตด้วยตนเองในผู้บริจาคโลหิต ศูนย์บริการโลหิตแห่งชาติ สภากาชาดไทย

นายกฤษณ์ตีวัฒน์ ฉัตรทอง

สถาบันวิทยบริการ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาเวชศาสตร์ชุมชน ภาควิชาเวชศาสตร์ป้องกันและสังคม

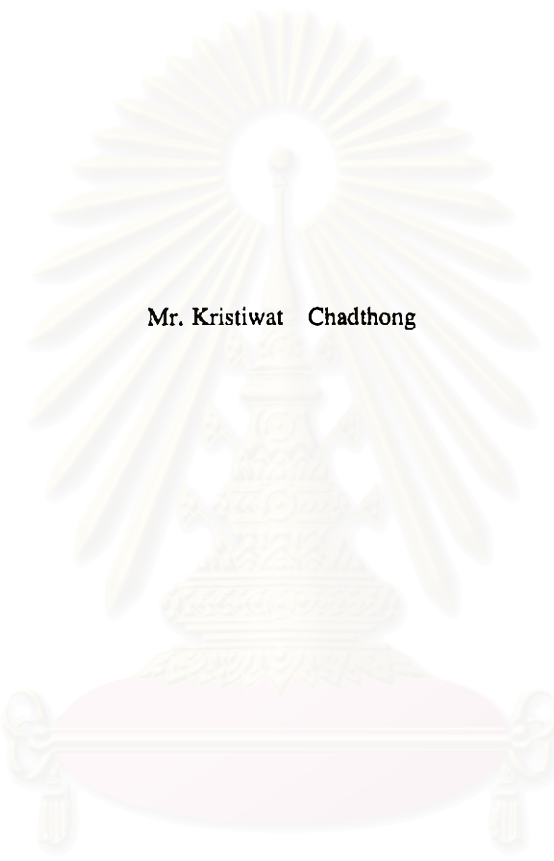
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2540

ISBN 974-638-086-9

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE SELF DEFERRAL AMONG BLOOD DONORS IN NATIONAL BLOOD CENTRE,
THAI RED CROSS SOCIETY

Mr. Kristiwat Chadthong

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Science in Social Medicine

Department of Preventive and Social Medicine

Graduate School

Chulalongkorn University

Academic Year 1997

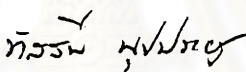
ISBN 974-638-086-9

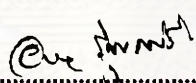
หัวข้อวิทยานิพนธ์	การงตบรีจากโลหิตในผู้บรีจากโลหิต ณ ศูนย์บรีการโลหิตแห่งชาต สภาภาษาตไทย
โดย	นายภษณตีวัฒน์ ชัตรทอง
ภาควิชา	เวศศาสตร์ป้องกันและสังคม
อาจารย์ที่บรีการ	รองศาสตราจารย์ นายแพทย์องอาจ วิทุรศิริ
อาจารย์ที่บรีการร่วม	อาจารย์สมรัตน์ เลิศมหาฤทธิ

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

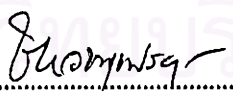

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ นายแพทย์ สุภวัฒน์ ชูติวงศ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ แพทย์หญิงทัศนีย์ นุชประยูร)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์องอาจ วิทุรศิริ)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาาร่วม
(อาจารย์ สมรัตน์ เลิศมหาฤทธิ)

.....กรรมการ
(ศาสตราจารย์ นายแพทย์ชัยเวช นุชประยูร)

สถาบันส่งเสริมบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

กฤษณศิริวัฒน์ จัดทบทอง : การงดบริจาคโลหิตด้วยตนเองในผู้บริจาคโลหิต ณ ศูนย์บริการโลหิตแห่งชาติ สภา
กาชาดไทย (THE SELF DEFERRAL AMONG BLOOD DONORS IN NATIONAL BLOOD
CENTRE, THAI RED CROSS SOCIETY) อ.ที่ปรึกษา : รศ.นพ.จงอาจ วิพุทธศิริ, อ.ที่ปรึกษาร่วม :
อ.สมรัตน์ เลิศมณฑาทิพย์, 89 หน้า . ISBN 974-638-086-9

กระบวนการให้คำปรึกษาก่อนการบริจาคโลหิตนั้น เป็นกระบวนการที่สำคัญกระบวนการหนึ่งในการคัดกรองผู้
บริจาคโลหิต เพื่อให้ผู้บริจาคโลหิตได้พิจารณาตนเองว่าโลหิตที่บริจาคมีความปลอดภัยและมีคุณภาพ สามารถนำไปใช้
ในการรักษาพยาบาลผู้ป่วยได้อย่างปลอดภัย การศึกษาการงดบริจาคโลหิตในผู้บริจาคโลหิตนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา
ถึงอัตราการงดบริจาคโลหิตของผู้บริจาคโลหิตและสาเหตุของการงดบริจาคโลหิต การสำรวจโดยใช้แบบสอบถามกับผู้
บริจาคโลหิตที่บริจาคโลหิต ณ ศูนย์บริการโลหิตแห่งชาติ สภากาชาดไทย ตั้งแต่ เดือนพฤศจิกายน พ.ศ.2540 ถึง เดือน
มกราคม พ.ศ.2541 จำนวน 4,170 คน

ผลการศึกษา พบว่าอัตราการงดบริจาคโลหิต ร้อยละ 15.3 โดยอัตราการงดบริจาคโลหิตในผู้บริจาคโลหิตราย
ใหม่ ร้อยละ 26.6 ในผู้บริจาครายเก่า ร้อยละ 3.3 ในเพศหญิง ร้อยละ 19.5 ในเพศชาย ร้อยละ 11.1 ในกลุ่มนัก
เรียน นักศึกษา ร้อยละ 20.3 กลุ่มสถานภาพสมรสหม้าย ร้อยละ 23.7 และคนโสดร้อยละ 15.0 ในวันราชการ ร้อย
ละ 18.3 ในวันหยุดราชการ ร้อยละ 10.2 ในการงดบริจาคโลหิต เป็นการงดบริจาคโลหิตด้วยตนเอง ร้อยละ 8.9
และการงดบริจาคโลหิตโดยเจ้าหน้าที่แนะนำ ร้อยละ 6.2 โดยการงดบริจาคโลหิตชนิดถาวร ร้อยละ 14.1 และชนิดชั่วคราว ร้อยละ 1.0 การงดบริจาคโลหิตในผู้บริจาคโลหิตรายใหม่กับผู้บริจาคโลหิตรายเก่า การงดบริจาคโลหิตในวัน
ราชการกับวันหยุดราชการ การงดบริจาคโลหิตโดยผู้บริจาคโลหิตกับโดยเจ้าหน้าที่แนะนำ และการงดบริจาคโลหิตชนิด
ถาวรกับชนิดชั่วคราว มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.01$) โดยที่สาเหตุของการงดบริจาคโลหิตที่พบ
มากที่สุด คือ ความเข้มข้นของโลหิตต่ำ (ร้อยละ 36.6) การรับประทานยาปฏิชีวนะ (ร้อยละ 19.2) และการมีเพศ
สัมพันธ์กับบุคคลอื่นที่ไม่ใช่สามีหรือภรรยาโดยไม่สวมถุงยางอนามัย ภายในเวลา 3 เดือน (ร้อยละ 5.3)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา
สาขาวิชา
ปีการศึกษา 2540

ลายมือชื่อนิติกร
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

C 745236 : MAJOR COMMUNITY MEDICINE

KEY WORD: BLOOD DONATION/ SELF DEFERRAL/BLOOD DONOR

KRISTIWAT CHADTHONG : THE SELF DEFERRAL AMONG BLOOD DONORS IN NATIONAL BLOOD CENTRE, THAI RED CROSS SOCIETY. THESIS ADVISOR : ASSO PROF. DR. ONG-ARJ VIPUTSIRI, THESIS CO-ADVISOR : SOMRAT LERTMAHARIT, 89 pp. ISBN 974-638-086-9

Pre-donation counselling process is an important process for screening of blood donors. The donors can consider whether their blood are safe and have quality for patients to be used.

The objective of this study was to determine the self deferral rate and causes among blood donors. A survey of blood donors was conducted by using questionnaires with 4,170 blood donors during November 1996 to January 1997 at the National Blood Centre.

The result of study demonstrated that the deferral rate was 15.3% in which among new blood donors were 26.6%, regular donors were 3.3%, female were 19.5%, male were 11.1%, students were 20.3%, widows were 23.7% and singles were 15.0%, weekday donors were 18.3% and weekend donors were 10.2%. The self deferral rate was 8.9% and the deferral rate by health workers were 6.2%. For permanent deferrals were 14.1% and temporary deferrals were 1.0%. The study showed the significant statistical differences between the deferral rate of new donors and regular donors; weekday donors and weekend donors; self deferral donors and deferral donors by health workers; permanent and temporary deferral ($p < 0.01$). The major causes of deferral were low hemoglobin (36.6%), antibiotic being used (19.2%) and unsafe sex within 3 months (5.3%).

ภาควิชา.....
สาขาวิชา.....
ปีการศึกษา.....

ลายมือชื่อนิสิต.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สามารถสำเร็จตามวัตถุประสงค์ได้นั้น ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ แพทย์หญิงหัสสนี นุชประยูร ประธานสอบกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ นายแพทย์องอาจ วิพุทธศิริ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ อาจารย์สมรัตน์ เลิศมหาฤทธิ์ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ซึ่งได้ให้ความรู้ คำปรึกษา คำแนะนำ ให้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ปรับปรุงแก้ไข ด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่ง เป็นแรงกำลังใจ ในการทำวิทยานิพนธ์ด้วยดีมาโดยตลอด ขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ นายแพทย์ชัชเวช นุชประยูร ที่ได้กรุณาเสียสละเวลามาเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ครั้งนี้

กราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ นายแพทย์มณี เศรษฐบุตร์ ผู้จุดประกายและเป็นผู้ให้กำลังใจ

ขอขอบพระคุณ ผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่กรุณาเสียสละเวลา ตรวจสอบ ดูแล แก้ไข และปรับปรุงเครื่องมือในการเก็บข้อมูล

ขอขอบพระคุณ คุณศุภรัตน์ เดชคำภู่ คุณมองพรรณ โนกุล และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้ให้ความร่วมมือ และอำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูลเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณพี่ เพื่อน และน้อง ที่ได้ให้กำลังใจ ความห่วงใยและปรารถนาดี ซึ่งมีส่วนช่วยเหลือให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงด้วยดี

สุดท้าย ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงแด่ นายพิทักษ์-นางสุนันทา ฉัตรทอง นายสมนึก-นางสมศรี .เพชรบูรณ์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน

กฤษณดีวัฒน์ ฉัตรทอง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญแผนภูมิ.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความสำคัญและที่มาของปัญหา.....	1
คำถามการวิจัย.....	2
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	2
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	3
คำนิยามที่ใช้ในการวิจัย.....	3
ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย.....	4
กรอบแนวความคิดในการวิจัย.....	5
ข้อตกลงเบื้องต้นของการวิจัย.....	5
ข้อจำกัดของการวิจัย.....	6
บทที่ 2 ทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
ความรู้เรื่องโลหิต.....	7
การบริจาคโลหิต.....	9
การให้คำปรึกษาก่อนการบริจาคโลหิต.....	10
การรับบริจาคโลหิต ณ ศูนย์บริการโลหิตแห่งชาติ สภากาชาดไทย.....	20
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริจาคโลหิต.....	22

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	24
รูปแบบการวิจัย.....	24
ประชากรและตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย.....	24
เทคนิคการคัดเลือกขนาดตัวอย่าง.....	25
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	26
การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ.....	27
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	27
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	28
บทที่ 4 ผลการวิจัย.....	29
ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้บริจาคโลหิต.....	30
ส่วนที่ 2 การงดบริจาคโลหิตของผู้บริจาคโลหิต.....	36
บทที่ 5 อภิปรายผล สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ.....	66
อภิปรายผลการวิจัย.....	66
สรุปผลการวิจัย.....	70
ข้อเสนอแนะ.....	74
รายการอ้างอิง.....	76
ภาคผนวก ก. แบบสอบถาม.....	80
ข. คู่มือลงรหัส.....	84
รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ.....	88
ประวัติผู้วิจัย.....	89

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

	หน้า	
ตารางที่ 4.1	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้บริจาคโลหิตจำแนกตามลักษณะข้อมูลทั่วไป.....	30
ตารางที่ 4.2	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้บริจาคโลหิตรายใหม่และรายเก่าจำแนกตามลักษณะข้อมูลทั่วไป.....	33
ตารางที่ 4.3	แสดงจำนวน ร้อยละและความแตกต่างของผู้บริจาคโลหิตรายใหม่และรายเก่า.....	36
ตารางที่ 4.4	แสดงจำนวน ร้อยละและความแตกต่างของผู้บริจาคโลหิตจำแนกตามวันที่บริจาค.....	36
ตารางที่ 4.5	แสดงจำนวนและร้อยละของการงดบริจาคโลหิตจำแนกตามคุณลักษณะทั่วไป.....	37
ตารางที่ 4.6	แสดงอัตราการงดบริจาคโลหิตจำแนกตามลักษณะข้อมูลทั่วไป.....	40
ตารางที่ 4.7	แสดงจำนวนและร้อยละของสาเหตุของการงดบริจาคโลหิต.....	43
ตารางที่ 4.8	แสดงจำนวนและร้อยละของสาเหตุของการงดบริจาคโลหิตของผู้บริจาคโลหิตรายใหม่.....	45
ตารางที่ 4.9	แสดงจำนวนและร้อยละของสาเหตุของการงดบริจาคโลหิตของผู้บริจาคโลหิตรายเก่า.....	47
ตารางที่ 4.10	แสดงจำนวนและร้อยละของการงดบริจาคโลหิต จำแนกตามลักษณะของการงดบริจาคโลหิต.....	48
ตารางที่ 4.11	แสดงจำนวน ร้อยละ และความแตกต่างของการงดบริจาคโลหิตในผู้บริจาคโลหิตรายเก่าและรายใหม่.....	48
ตารางที่ 4.12	แสดงจำนวนและร้อยละของสาเหตุของการงดบริจาคโลหิตชั่วคราวและถาวร.....	49
ตารางที่ 4.13	แสดงจำนวนและร้อยละของสาเหตุของการงดบริจาคโลหิตชั่วคราวและถาวรของผู้บริจาคโลหิตรายใหม่.....	51
ตารางที่ 4.14	แสดงจำนวนและร้อยละของสาเหตุของการงดบริจาคโลหิตชั่วคราวและถาวรของผู้บริจาคโลหิตรายเก่า.....	53
ตารางที่ 4.15	แสดงจำนวนและร้อยละของการงดบริจาคโลหิตจำแนกตามประเภทของผู้บริจาคโลหิตและลักษณะของการบริจาค.....	54
ตารางที่ 4.16	แสดงจำนวน ร้อยละ และความแตกต่างของการงดบริจาคโลหิตในผู้บริจาคโลหิตรายเก่าและรายใหม่.....	54
ตารางที่ 4.17	แสดงจำนวนและร้อยละของการงดบริจาคโลหิตจำแนกตามลักษณะของการงดบริจาค.....	55

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.18 แสดงจำนวนและร้อยละของของการงดบริจาคโลหิต จำแนกตามชนิดของความเสี่ยงและสาเหตุของการงดบริจาค.....	56
ตารางที่ 4.19 แสดงจำนวนและร้อยละของของการงดบริจาคโลหิตในผู้บริจาคโลหิตรายใหม่จำแนกตามชนิดของความเสี่ยงและสาเหตุของการงดบริจาค.....	58
ตารางที่ 4.20 แสดงจำนวนและร้อยละของของการงดบริจาคโลหิตในผู้บริจาคโลหิตรายเก่า จำแนกตามชนิดของความเสี่ยงและสาเหตุของการงดบริจาค.....	60
ตารางที่ 4.21 แสดงจำนวนและร้อยละของของการงดบริจาคโลหิต จำแนกตามชนิดของความเสี่ยงและสาเหตุของการงดบริจาค.....	61
ตารางที่ 4.22 แสดงจำนวนและร้อยละของสาเหตุของการงดบริจาคโลหิต 5 อันดับแรก จำแนกตามลักษณะข้อมูลทั่วไป.....	62

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญแผนภูมิ

	หน้า
แผนภูมิที่ 1	แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย..... 5
แผนภูมิที่ 2	กระบวนการให้บริการการปรึกษาสำหรับผู้บริจาคโลหิตขององค์การอนามัยโลก 20
แผนภูมิที่ 3	แผนผังการบริจาคโลหิต ศูนย์บริการโลหิตแห่งชาติ สภากาชาดไทย..... 21
แผนภูมิที่ 4	การคัดเลือกขนาดตัวอย่าง..... 26
แผนภูมิที่ 5	แผนผังการเก็บข้อมูลผู้บริจาคโลหิต..... 28
แผนภูมิที่ 6	แสดงจำนวนและร้อยละของการงดบริจาคโลหิต และจำนวนผู้บริจาคโลหิตรายใหม่และรายเก่า..... 65

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย